

78048

PRAVICA

JUSTICIA

PERIODICO YUGOSLAVO - ESLOVENO

IMPRESOS DIFERIDOS
TARIFA REDUCIDARegistro de la Propiedad
Intelectual No.

Director y Administrador

LUDOVICO FURLAN

calle Coronel Ramón Lista 5158
U. T. 50-5502

Naročnina:

Eno leto \$ 5.—; ½ leta \$ 3.—
Posamezna štev. \$ 0.15

No. — Štev. 1.

Buenos Aires, 20 de Septiembre de 1945

AÑO — LETO I.

Obravnava proti Mihajlovičevi Skupini

Javna obravnava proti članom Draže Mihajlovičevega Centralnega narodnega odbora se je pričela na višjem sodišču jugoslovanske vojske dne 28. julija od 4:30 popoldne v Belgradu. Politični in vojaški funkcionarji njegove organizacije ter vohuni in saboterji so med obtoženci. Višje vojaško sodišče sestoji iz predsednika ter podpolkovnika Mihajla Stankoviča, maj. Mihajla Jankoviča, poročnika V. Petroviča in tajnika podpolkovnika Todorja Popadiča.

V veliki dvorani juristične fakultete, kjer se obravnava vrši, je bil zaseden vsak stol in čim so obtoženci bili pripeljani v dvorano, so se slišali klici: Smrt mesarjem! Izdajalci! Na vislice z morilci! Doli s podrepniki okupatorja! Po dvorani so odmevali raztrešeni vzkliki: Obesite jih! Prihod članov vojaškega sodišča je bil pozdravljen z navdušenjem in klici: Živjo ljudsko sodišče!

Ko je vzklikanje poleglo, je predsednik sodišča podpolkovnik Mihajlo Djordjevič prečital imena obtožencev. Glavni narodni tožitelj je prečital izjavo, ki so jo napravili obtoženci, kakor tudi drugo evidenco proti njim, katera ilustrira izdajalske aktivnosti za časa okupacije in po osvoboditvi dežele. Po prečitavanju obtožnice, kar je trajalo 2 uri, je javni tožitelj za Srbijo podpolkovnik Minić bil z navdušenjem pozdravljen.

Med obtoženci so: tajnik odbora dr. Djuro Djurovič; podpredsednik odbora Mustafa Mulalić, publicist in bivši narodni poslanec; član odbora Aleksander Alsentijević, penzionist in bivši narodni poslanec; Aleksander Pavlovič, belgrajski odvetnik; dr. Božidar Popadić, bivši svetnik pri ministertvu za poljedelstvo; Aleksander Popović, bivši načelnik ministertva za socialne zadeve; Branislav Ivković "Bran", belgrajski sodnik; Ljubica Trifunović, belgrajska advokatinja in bivša narodna poslanka; Nikola Raspopović, odvetnik iz Belgrada; tudi poveljniki Mihajlovičevih čet Vokislav Lukacović, bivši zasebni uslužbenec tvrde "Bakinjal"; Arsen Klješević; četniški major Dragutin Keserović; major bivše jugoslovanske armade Vojin Vojinović, belgrajski odvetnik in četniški komandant za Kolubar distrikt. Obtoženi so odgovornosti kot člani Mihajlovičeve organizacije za izdajalska početja med in po okupaciji. (VII/29.)

Mihajlovičevci priznavajo pomoč nacijem

Obravnava proti takozvanemu

Centralnemu narodnemu odboru Draže Mihajloviča in poveljnikov njegovih čet se je včeraj nadaljevala (29. julija) pred višjim sodiščem jugoslovanske vojske. Včeraj je bilo zaslišanih več članov Centralnega narodnega odbora, med njimi tajnik Jure Jurovič (Djuro Djurovič).

Izjave obtožencev so razkrile politično platformo Draže Mihajlovičevega gibanja, Mihajlovičevi najozji sodelavci so priznali, da je njihova organizacija služila sovražniku v borbi proti svojim lastnim ljudem. Obtoženec Mustafa Mulalić, podpredsednik takozvanega Centralnega narodnega odbora,

Potsdamska Konferenca in Jugoslavija

V deklaraciji o zaključkih, ki so jih na konferenci v Potsdamu sprejeli predsednik Truman, novi premier Attee in generalissimo Stalin, ni bilo direktno ničesar omenjenega glede Jugoslavije. Je pa Jugoslavija direktno prizadeta, zlasti Slovenija. Vprašanje bodočnosti Trsta je povezano z zaključkom glede mirovne pogodbe za Italijo, ki jo imajo sestaviti zunanji ministri Velike Britanije, Francije, Kitajske in Sovjetske zveze ter ameriški državni tajnik Byrnes.

Ta mirovna pogodba za Italijo ima biti sestavljena na prvem sestanku omenjenih državnikov meseca septembra v Londonu. V njej bo odločeno glede bivših italijanskih kolonij v Afriki ter teritorijev spornega značaja. Ta teritorij je predvsem Slovensko Primorje in Trst, ki ga zahteva Jugoslavija. Ali ga bo dobila?

Premestitev angleškega feldmaršala Alexandra za vojaškega gubernerja Kanade je dobro znamenje. Njegova zahteva (ki jo je podprl ameriški državni podtajnik Grew), da se morajo jugoslovanske čete umakniti iz Primorja, je izzvala takozvano "tržaško krizo" in postavila angleške in ameriške diplomate v neprijetno zadrego. Prisiljeni so bili napraviti kompromis glede okupacije Istre in Slovenskega Primorja. Bodočnost Trsta je velevažnega pomena ne samo za Slovenijo in Jugoslavijo, temveč za vse slovanske narode. Ti gledajo z velikim zaupanjem na Moskvo. Če bo Sovjetska zveza močno podprla zahteve maršala Tita, bo Trst poverjen Jugoslaviji. S Trstom bo šlo vse jugoslovansko zaledje, ki ga je Italija dobila leta 1918. Druga možnost je,

je rekel: Videl sem nemške oficirje in muftije, ki so prišli v Mihajlovičev glavni štab, in vedel sem, da so četniki dobili orožje, strelivo in drugo opremo od Nemcev.

Jure Jurovič, obtožen zločinov, katere je sodišče neovrgljivo dokazalo, je po obravnavi rekel jasno in kar naravnost: Danes mi je popolnoma jasno, da je Mihajlovičeva organizacija kolaborirala s sovražnikom direktno. — Drugi obtoženci so opisali kolaboracijo Mihajlovičevih zastopnikov z Nemci in Nedičem (srbskim kvizlingom). Ob pričetku obravnave je Jurovič skušal zaplesti zapadne zaveznike v Mihajlovičevo zadevo, toda ga je sodišče ustavilo. Da se zagovorniki lahko pripravijo, je sodišče zaključilo preiskati te okolščine tajnem zasedanju. Obravnava se danes nadaljuje. (VII/30.)

da postane Trst mednarodno mesto pod upravo Jugoslavije, Avstrije, Ogrske, Čehoslovaške in Italije. V tem slučaju bi njegovo zaledje spadalo pod Jugoslavijo. Upanje Italije, da bo Trst zopet pod Italijo, se je omajalo ob zmagi delavske stranke v Angliji.

Bodoče italijanske meje bodo nedvomno zapopadene v mirovni pogodbi. Vse to pomeni, da končno vprašanje Trsta in Slovenskega Primorja ne bo čakalo mirovne konference, temveč bo rešeno v prihodnjih teh tednih. Mirovna konferenca, ki se bo vršila najbrž prihodnjo spomlad, bo le pritislila pečat na zaključke, ki so jih napravili pred meseci predstavniki Amerike, Sovjetske zveze in Velike Britanije.

ZASEĐANJE AVNOJ-A IN KONGRES NOF.

3. avgusta se je pričelo zasedanje AVNOJ-a (parlamenta) v Belgradu. Baviti se ima z resnimi problemi, ki so zajeli Jugoslavijo po osvoboditvi dežele in v razdobju, predno se vršijo narodne volitve o vprašanju bodoče oblike vlade.

Istočasno se je vršil v Belgradu tudi kongres zedinjene Narodne osvobodilne fronte (NOF) ali politične organizacije, ki jo je porodila osvobodilna borba. V njej so zastopane vse politične stranke, ki se načeljno strinjajo z devetimi temeljnimi točkami platforme. V svojem pozdravnem govoru se je maršal Tito dotaknil tudi bodoče oblike demokratične federativne Jugoslavije in strogo naglasil nezdržljivost demokracije in monarhije. Poudaril je, da mora bodoča Jugoslavija biti ne samo fe-

derativna, temveč tudi FEDERATIVNA REPUBLIKA. To je govoril kot član NOF.

To je izzvalo tudi v Ameriki ostro kritiko nekaterih komentatorjev, ki pišejo in govorijo v korist starega reda. Prosluli H. V. Kaltenborn je obtožil Tita, da je s tem prelomil pogodbo, ki je določala, da bo narod v svobodnih volitvah odločil o obliki vlade. Kaltenborn je pretkan maček, ki dobro pozna razliko med Narodno osvobodilno fronto in AVNOJ-om, a je v svojem strupenem komentarju delal vtis, kot da Tito govori v imenu parlamenta.

Propaganda proti Titu (proti Slovanom je umetna in od kar je umrl predsednik Roosevelt prihaja na dan v raznih oblik h. Najprej je prišel "tržaški incident", ki ni bil nobena slučajnost, nato Koroški. Vprašanje povrnitve kralja Petra je tretji. Zakaj morajo prvačiti Amerikanci, ki so se prvi otresli kraljevskih verig, v prelihanju krokodilovih solz za skrahiran evropske prestolčke, je več kot pa zamore umeti poprečni republikanski Amerikanec. Kako naj to umeva poprečni Evropejec?

Taka propaganda v inozemstvu Titu pač ne škoduje doma, temveč ga dela še bolj priljubnega med narodom, ki je videl svojo bodočnost le na levi cesti. Desna pot pa bi vodila nazaj v stari red, ki je prinesel Jugoslaviji toliko gorja, vsemu svetu pa največjo katastrofo.

Narodi Jugoslavije so v svojem lastnem konceptu že rešili te vprašanje. Faktično pa bodo ta koncept napisali na svoje glasovnice meseca novembra.

JUGOSLAVIJA ZAHTEVA ODSKODNINO

London, 15. — Glasnik jugoslovanske vlade je izjavil da Jugoslavija bo na konferenci ministrov zunajnih poslov, ki se vrši v Londonu, predstavila Italiji štiri zahteve:

1.—Jugoslavija zahteva popolno suverenost nad Istro, vključivši Trst, upoštevajoč da je večina slovanskega prebivalstva. Istočasno sprejme načrt štirih velikih da tržaško pristanišče postane mednarodno.

2.—Jugoslavija zahteva od Italije vojno odškodnino. Italija je odgovorna za tretji del padlih jugoslovancev v sedanji vojski.

3.—Zahteva povrnitev nepremičnine, vključivši velike rezerve zlata last države kakor tudi industrijskih strojev katerih se je polastila Italija.

4.—Zahteva da se izročijo vsi vojni zločinci, odgovorni za izvršene zločine za časa okupacije, da jih bodo sodila jugoslovanska sodišča.

Pravica na dan

Brez domišljivosti in sanjaškimi načrti, vendar s polno zavestjo in s najlepšimi nadami stopamo s to prvo številko "Pravice" pred slovenske izseljence.

Prihajamo v času ko se Jugoslavija dviga iz razvalin dolgotrajne vojne v kateri se je odločala njena usoda. Tisoči in tisoči naših najboljših bratov, ki so darovali svoja mlada življenja za svobodo in pravico, niso bili zaman. Zaključena in zapečatana je, upamo da zavselej, krvava zgodovina slovenskega naroda, ki je skozi stoletja krvavel na lastni grudi, tlačjen od turkov in grofov pa do sedaj, ko "se je sam znašel v šapah podivjanih fašistov". Naša zemlja prepojena s krvjo slovenskih kmetov, ki so se z golimi rokami, morda podzavestno bojevali in umirali za iste pravice proti srednjeveškemu fevdalizmu, je danes končno svobodna in združena kakor ni bila nikoli prej z ostalimi brati Jugoslavije. Nista zaman umrla A. Laharnar in Matija Gubec v rokah grofovskih krvnikov, kakor tudi ni bil zaman žrtvovan cvet slovenskega naroda, v borbi proti barbarskemu nacifašizmu, ki ni v svojem bistvu nič drugega kakor nadaljevanje hirajočega fevdalističnega sistema. Kaj bi se zgodilo če bi naš narod v tistem kritičnem položaju udano pričakoval ukaza beograjske čaršije in ne bi sam prejel za orožje ter branil svojo domačijo? Ali pa da, da bi pričakoval križem rok rešitve od zgoraj, ali morda z one strani Atlantika? Če pogledamo nekoliko na Grčijo, Belgijo in Italijo bomo videli da se evropskim demokracijam nič dobrega ne obeta. Nesmiselno je misliti da je politika angleških torijev — okoli katerih se zbira vsa svetovna reakcija — za uničenje nacifašizma. Zato smatramo da je protidemokratsko vsiljevati stare kraljevske garniture, katere bi se morale obdržati na površju le s pomočjo bajonetov, ne pa po prosti odločbi narodov.

Mnogo je bilo v Jugoslaviji tudi Krpanvih posnemalcev, ki so snemali klobuk pred tujim gospodarjem toda slovenskega naroda niso s to politiko ponižnosti morali prepričati.

Danes ko Nova Jugoslavija vstaja iz ruševin in gre novim ciljem naproti, se takozvani ubežni politiki na vse načine prizadevajo ustvariti novih sporov, da bi zopet začeli s političnimi spletkami, ki bi služile edino v njih osebne koristi.

Mi v izseljeništvu iz teh stolpcev "Pravice" bomo podpirali in zagovarjali Novo Demokratično in Federativno Jugoslavijo, kakor smo z navdušenjem podpirali borbo njenih narodov. Nismo bili nikakoršni preroki če smo kedaj napisali, da bo iz te vojne nastala nova Jugoslavija na demokratični podlagi, verovali smo in še danes smo trdno prepričani da narod, ki si je v gozdovih in hribih pisal najlepšo stran zgodovine, tudi danes zna ustvariti in zgraditi trdno podlago za boljšo bodočnost.

Nam ni prijetno posegati v preteklost. Bili smo prvi, ki smo razumeli borbo našega naroda, ki se je postavil po robu nacifašističnemu osvojevalcu. V tistem času, ko je jugoslovanski narod šel skozi najstrašnejšo noč svoje zgodovine, ko je njegovo telo krvavelo iz tisočeri ran, ko se je moral boriti proti notranjim in zunajnim sovražnikom, bili smo prvi, ki smo dvignili zastavo partizanske borbe, čim je prodrla v svet o partizanski borbi širom Jugoslavije. Bili smo prvi, ki smo obsodili izdajalsko početje Draže Mihajloviča in ostalih kvizlingov. Mi smo se odločno in brez kolebanja postavili na stran N. O. F. in njenega voditelja maršala Tita, na Vseslovanskem kongresu smo javno obsodili Dražo Mhajloviča, ter proglasili A.V.N.O.J. za edino legalno in legitimno oblast Nove Jugoslavije.

Mi želimo, da bi v tej, za slovenski narod tako odločilni dobi, ves slovenski tisk izbral eno in edino pot, to je tisto pot nove demokratične in federativne Jugoslavije. Če bomo po tej poti šli sporedno si bomo morda nekoč stisnili roko v spravo in dosegli toliko zaželjeno združenje. Drugače ne.

Danes, kakor včeraj stopamo v boj za pravice našega naroda, v boj proti vsem onim, ki so do včeraj stali ob plotu in čakali izid krvave jugoslovanske tragedije. Za nami je preteklost, ki je najboljši pokrov naše zavednosti, naše vztrajnosti in naše solidarnosti z vsemi trpečimi narodi. Naša borba nam daja zadoščenja in nam vliiva novega poguma za nadaljevati borbo v dobrobit našega naroda.

Ob 15. letnici Bazoviške tragedije

Sestega septembra je minulo 15. let odkar je italijanski fašizem izvršil nad našim narodom enega izmed največjih zločinov v takozvanem "mirnem času". Petnajst let je poteklo odkar so bili ustreljeni v Bazovici štiri mladi fantje, žrtve fašističnega tribunala: Bidovec Ferdo, Miloš Zvonimir, Marušič Franjo in Valencič Vekoslav.

Letos — bolj kot druga leta, je potrebno da zastavimo korak in obudimo spomin na tržaški proces, katerega posledice so pustile tako globoko rano v našem narodu. Ni naš namen, da bi tukaj podrobno analizirali ta za Slovence tragični zgodovinski dogodek; to so že in bodo nedvomno še napravili rojaki doma. A nekaj vendar danes, kljub žalostni obletnici, z veseljem beležimo, in to je, da danes že vidi vsa svetovna javnost na kateri strani je bila pravica in na kateri krivica, kdo so bili legitimni borci - mučeniki in kdo pustolovci zločinci.

Za nas je bilo vse to jasno, in prav zato nas je tembolj bolelo, ko smo videli, da veliki del svetovne javnosti ne vidi in se ne zanima kaj se godi na naši zemlji. Bili smo premalenkostni, preveč ubogi in za mnoge "nekulturni". Prav zato nismo mogli tekmovali z fašističnimi agencijami, ki so ob raznih prilikah, kakor za časa tržaškega procesa, razpošiljale v svet raznovrstne laži, blateč in sramoteč naš narod.

Kaj je vedela širša svetovna javnost o fašizmu pred dvajsetimi ali recimo pred petnajstimi leti? In vendar so bili že takrat zloglasni otoki Lipari, Ponza in drugi polni Slovencev. In ječe! Samo na tržaškem procesu l. 1930. je bilo izrečenih 78 obsodb med katerimi štiri smrtne, ostale pa od 2½ do 20 let ječe. Pa še ni v tem zapopadeno vse zlo, ki ga je takrat bahaški fašizem vršil nad našim narodom. Kje so še vsi oni krvavi dogodki, ki so jih izvršile fašistične tolpe v sleherni vasici na Primorskem! Kje so že zabeležene vse one dolge noči, ki so jih prebdele stotere slovenske matere v strahu za življenje svojih sinov! In mladina! Koliko ponižanja je bila deležna v dobi črnega suženjstva, braneč svoje domove in kulturne ustanove!

Potrebno je, da ponovno zapišemo kako se je izrazil na tržaškem procesu fašistični državni tožilec, Cristini. Dejal je med drugim: "Slovenec in Hrvat smo pustili šole in društva, ker smo mislili, da bodo oni, ki imajo 'čas' (sic!) se zvati italijanske državljane, znali to upoštevati" itd. Pe-dla laž! Pesek v oči svetovni javnosti, ki k sreči veliki del si je danes že v svesti kaj je bilo res in kaj ne.

Fašizem je včasih res malo popustil v svojih nastopih, a to je bila političen manever, ki je imel določen namen naš narod-in pozneje tudi druge - bolj in bolj zažurniti. Znano je, da se je fašizem za doseg svojih imperjalističnih ciljev, posluževal vsakovrstnih sredstvi. Saj se je res "hvalevredno" potrudil sam bivši minister

ital. fašistične vlade grof Galeazzo Ciano, da je na koncu svetovne drame publika lahko čitala njegov famozni Dnevnik, ki ga je pisal kot večletni minister zunanjih poslov. "In kakšna leta so to bila!", kakor je sam vzliknil. Nas ne zanima toliko Galeazzov cinizem kolikor one beležke, ki jih lahko smatramo za resnične. Neki dan je grof Ciano zabeležil sledeče: "Slovenec in Hrvat bomo dali gotove svoboščine, potem pa bomo seveda uzdo potegnili". In tako je bilo!

Toda naš narod se ni dal varati in posledice fašistične hinavske politike so bile prav obratne; niti preganjanja, niti procesi niso zatrli odločne volje našega naroda: PRIBORITI SI SVOBODO. Svetovna vojna je našla slovenski narod, res ne še določeno organiziran, toda odločno pripravljenega žrtvovati vse za svobodo. In komaj je vzplamtel divji ogenj, že se je v Sloveniji organizirala Slovenska Osvobodilna Fronta, v kateri so se združile vse zdrave in napredne sile našega naroda.

Mnogo vode je poteklo od takrat pa tudi mnogo krvi. Je manjkalo še skoraj eno leto do konca krute borbe, ko je Maršal Tito povedal, da je že padlo 100.000 Slovencev za svobodo domovine in da imajo Slovenci vso pravico zahtevati svoje in biti svobodni. Bazovica kraj, kjer so padli pred 15. leti štirje slovenski borci ni še popolnoma svoboden. Toda mi verujemo v svobodo, ker verujemo v življenje onih, ki so zanjo padli. Naša misel je danes na njih grobovih.

A. D.

Mimogrede

Kdo smo? No, saj res skoraj bi šli preko brez da bi povedali kdo smo. Čeprav bi tako tudi napravili bi večina naših čitateljev nas vseeno razumela. Da bi pa nihče ne ostal v dvomu, čutimo našo dolžnost, da se tudi potom nekako mi mimogrede prestavimo. To pa ne napravimo radi morebitnih zakonov olike, še manj pa radi kakšne osebne časti, napravimo to zgolj radi tega da bo "Pravica" pravično sprejeta, med našimi rojaki, ter da bo tako tudi uspešno služila glavnemu namenu s katerim je bila ustanovljena; to je pomoč in pomoč iz razvalin vstajajoči Federativni Jugoslaviji.

Pred letom morda bi to zadostovalo, danes pa to ne zadostuje več, namreč dobro nam je znano, da včerajšnji zagovorniki jugoslovanske krvavega režima, so čez noč menjali srajco, samo srajco, in danes vzklikajo živijo Tito. Danes ne sme biti več čas pomislekov in ugibanj, zato pa dodajamo: Vsi, ki smo pri "Pravici" smo bili že od prve ure na strani Titove Osvobodilne Fronte. To je naša legitimacija in pri tej naši imena so odveč.

★

Marsikje pravica pride prepoznano, znano posebno mi iz Primo-

Iz U. S. J.

OTROŠKI ODSEK U. S. J.

vabi vse otroke slovenskih starišev da se pridružite k našemu delovanju za nabiranje prispevkov za pomagati našim dragim bratom v Jugoslaviji, ki toliko so trpeli v zadnji vojski.

Pričakujemo da apel na vaša mlada srca za to človekoljubno akcijo ne bo zaman.

Odbor.

Pred tremi meseci ko se je ustanovil Slov. pododbor U. S. J. za Piñeyro-Avellaneda za nabiranje pomoči našim rodnim bratom v Jugoslaviji se nas je zbrala prav majhna skupina ljudi. Danes je že vse drugače, število članov dnevno narašča, dasiravno je še veliko naših rojakov ki so še izven naše organizacije. Niso še postali člani radi tega da se ne strinjajo z našim delovanjem ali da nočejo pomagati, temveč dozdej niso so še vedeli da obstoja organizem v pomoč Jugoslaviji. Drugi pa ki vedo da obstoja so popolnoma brezbržni in se izgovarjajo da imajo čas pomagati. Ampak, to ni tako, pomagati moramo danes, ker jutri morda naši bratje nas ne bodo potrebovali.

Naši bratje so dali vse za svobodo. Če pomislimo koliko je pretrpel jugoslovanski narod tekom te vojske? To vedo le oni, ki so vse to pretrpeli. Bili so goli in lačni, pa vseeno njih trdna volja je bila ne kloniti pred tujim zavojevalcem. Le z nadnaravnim pogumom in voljo so izvojevali svobodo. Padla je nanasitna nacifašistična zver in njeni sodelavci.

Naša dolžnost je da pomagamo našim hrabrim bratom, da hladimo rane naših najboljših junakov.

Rojaki! Tovariši, tovarišice iz Piñeyra - Avellaneda, pristopite v naše vrste. Na delo; pomagajmo našim bratom, ki sedaj potrebujejo naše pomoči, jutri bo prepozno. Beseda jutri ali pa drugič bomo pomagali je izključena. Naše geslo je pomagati danes, ker jutri bo prepozno ali pa ne bo imelo pomena.

A. Hrvatina.

rja, kjer se sedaj hočejo tuji trgovci urediti meje s pomočjo stare "vage", kar pa smo prepričanja, da se jim ne bo posrečilo. Nekateri so mnenja, da mi v tujini ne moremo prav nič storiti v ta namen. Takšno mišljenje je zelo napačno in škodljivo ter kot tako zna samo ovirati pravilni razvoj gibanja za popolno osvoboditev vseh Jugoslovancov.

Vse to bi že slo ako bi ne bilo hujšega, namreč mislimo na one elemente, ki so še včeraj udrihali po osvobodilni fronti, po Vseslovenskem kongresu itd. itd. danes pa so si naredili krinko (čemu?) in dvignili zastavo Titove Jugoslavije.

Mi se prav malo razumemo na politiko, toda v tem oziru vseeno vidimo kdo tiči za grmom, in ravno radi tega se bomo še tesneje oklenili "PRAVICE", katera je poklicana, da v naši naselbini vrši svojo Jugoslovansko dolžnost.

"PRAVICI" NA POT...

Čas v katerem živimo je najbolj viharna doba človeške zgodovine. Civilizacija in kultura sta dosegli višek v tej dobi resnica je pa, da je tudi moderno barbarstvo doseglo višek. To nam je dokazala svetovna vojna, ki ni priznala svetosti materinstva niti pravice otroka, oba sta bila izpostavljeni poginu in smrti prav tako kot vojak v strelskih jarkih.

Tudi mi naseljenci tu v Argentini čutimo brutalnost vojne in njene posledice. Naš smoter pa je: uničiti nasprotnike za vsako ceno.

Nikoli se ni prihajalo hrepeneje po miru iz globljih globin človeške duše kakor pri današnjem izmučenemu človeku. Nikoli ni bil klic po pravici tako glasen kakor danes. Upanje imamo, da se bo to hrepenenje po pravici tudi izpolnilo.

Nihče se danes ne more povsem izogniti trpljenju in nemiru ki je zajel celi svet. In bolj kot kdaj poprej išče človek opore, nasvete, tople besede, sorodne misli, vzpodbude.

V današnjih dneh je dobra knjiga ali dober list človeku še vse bolj potreben kakor kdaj koli poprej. Zvest prijatelj mu je, prijatelj, ki ga v težkih trenutkih prizkušnje ne pusti na cedilu, prijatelj ki mu pomaga v stiski, ga spremlja v osamelosti in ga bodri v težki življenjski borbi.

Uredništvu "Pravice" želim mnogo uspehov ter mu priporočam naj si vzame cilj, da bi postal list naš, list ki bo vsakemu slovenskemu možu, ženi in dekletu nena-domestljiv prijatelj in vodnik skozi življenje.

Želim tudi, da bi bil v listu ženski kotiček, da bi za naše tovarišice pisal socialne članke itd.

Tovariši, tovarišice! Vsi na delo za "Pravico" ki je vzknila iz potep-tane a na novo izorane njive.

P. Kodolja.

U. S. J. PODODBOR PIÑEYRO

Vabi vse cenjene rojake in rojakinje na plesno zabavo, katera se bo vršila dne 29. septembra t. l. v dvorani ulica Manuel Estevez y Dean Funes, Avellaneda F. C. S. Začetek ob 21. uri zvečer.

Čisti dobiček je v prid našemu narodu.

Svira orkester "TITO".
Moški 1.00 ženske prosto.

Elegantne obleke po najnovejšem kroju, si lahko nabavite pri
Krojačnici "G O R I C A"
Franco Leban
★
WARNES 2191

Se priporoča rojakom dobro znana ČEVLJARNICA
Delo solidno

L. Brankovič

MORLOTE 138 La Paternal

"Državniške Modrosti" Naših Izdajalcev v Rimu

Primorska s Trstom, Koroška in deli Tirolske, ki so prišli po prvi svetovni vojni pod Italijo, naj bi tvorili zvezno državo po švicarskem vzoru.

Rim, zakasnelo (Reuter) — Hubert Harrison, Reuterjev posebni dopisnik, poroča:

Inozemski dopisniki v Rimu so bili izpostavljeni že vsakovrstni propagandi glede vprašanja Trsta, toda najnenavadnejši dosedaj sestavljeni načrt za ureditev tega vprašanja je zelo skrivnostno "predala" skupina Slovencev, ki pripada bivši "slovenski klerikalni stranki" ter je predlagala, da naj postane Trst glavno mesto nove zvezne države, osnovane na kantonalnem sistemu, ki je bil tako uspešen v Švici. Novo državo naj bi tvorila Istra, Koroška in tisti deli avstrijske Tirolske, ki so bili po letu 1919. pod italijanskim gospodstvom. Ta načrt, ki ga vzdržujejo, naj bi uredil vsa preča vprašanja teh zelo zvnemirljivih pokrajin, kjer so Italijani, Jugoslavo-ni in Avstrijci pomešani v skoraj neločljivo zmes.

Harrison nato nadaljuje: Jugoslovani, ki tvorijo večino ljudstva, če vzamemo vse ozemlje kot celoto, zahtevajo Jugoslavijo, večja mesta pa zahtevajo zase Italijani ki so v večini, če vzamemo mesta sama brez njihovega zaledja. Med vojno so Italijani in Nemci zahtevali zase Slovenijo. Razdelili so si jo ter jo skušali s terorističnimi ukrepi izprazniti Slovencev ter jo napolniti z italijanskimi in nemškimi naseljenci. Koroška, ki so jo po prejšnji vojni odstopili Avstriji, je imela ob tistem času le 38% nemško govorečega prebivalstva, ostali so govorili slovensko kot svoj materni jezik. Vse odtlej je bila Koroška jabolka spora med Avstrijo in Jugoslavijo. Nedavno je Tito zasedel to ozemlje ter izgnal tamkajšne nemške čete, na zahtevo maršala Alexandra pa so se jugoslovanske čete zopet umaknile. Oni del avstrijske Tirolske, ki so ga po prejšnji vojni iz strateških ozirov dodelili Italiji, je bil do nedavno vzrok preprirov med Italijo in Nemčijo. Fašisti so izvedli silno kampanjo za poitalijančenje, toda, čeprav so izbrisali celo nemška imena na pokopališčih, jim vendar ni uspelo, da bi izbrisali iz duš mnogih izmed prebivalstva spomin na njihovo avstrijsko preteklost.

Slovenski klerikalni propagandisti, ki so med vojno organizirali slovensko modro in belo gardo, da bi se bojevala proti "boljševskim" partizanom, ki so stremeli, da svojo deželo osvobode izpod nacističnega in fašističnega gospodstva, pravijo, da taka nova švicarska država, v kateri bi bile italijanščina, slovenščina in nemščina enakopravni jeziki, ne bi le rešila celega šopa trnjevih mednarodnih vprašanj, temveč bi bila

tudi branik, preko katerega se ne bi moglo širiti proti zapadu ono, kar imenujejo "Titovo boljše viza-cijo Jugoslavije". Vsi deli te predlagane nove države so vseskozi katoliški in smatra se, da bi zamisel imela polno podporo Vatikana.

Kot nadaljni razlog za ustvarjenje te nove zvezne države, zatrjujejo slovenski klerikalci, da bi mogel Trst postati le na ta način zopet to, kar je bil pred prvo svetovno vojno — prosto pristanišče vse Osrednje Evrope. Pod nadzorstvom te nove demokratične države bi Trst lahko postal zopet pristanišče za severno Jugoslavijo, vso donavsko kotlino, južno Nemčijo in vso vzhodno Italijo.

"Vendar pa je" zaključuje Harrison svoj članek, "baš v onih delih z Slovenci naseljene zemlje, kjer je pred vojno prevladovala tuja sila — v Istri in na Koroškem, partizansko rodoljublje med vojno najsvobodnejše procvitalo. Več kot tri leta se je slovensko gibanje odpora v teh pokrajinah bojevalo proti prevladujoči moči fašističnega in nacističnega vojne-ga stroja in borilo se je z znatnim uspehom, kajti ohranilo je med vsem tem razdobjem svojo svobodo po gorskih predelih svoje dežele ter s tem znatno doprineslo k zavezniški zmagi. Zdaj dela ta partizanski življenj za priključitev k demokratični federativni Jugoslaviji in se bo kar najkrepkeje uprl vsakemu predlogu, da bi združena Slovenija postala del katere koli druge države."

★

Prinašamo ta primer "državniške modrosti" naših izdajalcev, nekdanjih samozvanih voditeljev slovenskega naroda; prinašamo ga dobesedno, kakor ga je napisal g. Hubert Harrison, dopisnik angleške agencije Reuter, iz tega primera se ponovno odraža, kar je bilo že zdavnaj na dlani: Tisti kos naše reakcije, ki je preživela vso to vojno na varnem v inozemstvu ter hotela biti grobar svoje lastne domovine, zdaj zbira morilce in tako zvane "voditelje", ki so sedeli doma in ki so po naši zmagi pobegnili za mejo. Ti izrodki, ki so od nekdanj imeli jugoslovansko domovino samo za manjše zlo, se prav danes, ko sleherno slovensko srce trepeče in gori za pravico našega tisoč let teptanega naroda, pripravljajo na novo kupčijo. Kupce nagovarjajo in jim ponujajo na prodaj kose naše domovine.

Za to kupčijo se vežejo z italijanskimi in nemškimi ostanki fašizma, z mednarodno mešetarijo ter uživajo politično podporo Vatikana. Za danes samo ta pripomba, prihodnjič pa treba res razkrinkati ta nov zločin teh zločincev, ki jih je domovina že zdavnaj izvrgla.

(Povzeto iz lista
"Slovenski Poročevalec")

**"Pravica", je branitelj
Nove Jugoslavije**

Devet Temeljnih Točk O. fronte Slovenskega Naroda

EDVARD KOCBEK:

(*Edvard Kocbek, bivši urednik mesečnika "Dom in Svet" in član izvrševalnega odbora Slovenskega narodnega osvobodilnega sveta, je danes minister za Slovenijo v novi jugoslovanski vladi. Ta govor je podal na zborovanju Slovencev v Belgradu.*)

Dragi rojaki!

Kadar stopa Slovenec, ki se je udeležil osvobodilne borbe slovenskega naroda na domači zemlji, pred Slovence, ki se te borbe niso mogli udeležiti, tedaj ga, verjemi- te mi, začneta obdajati zadrega in tesnoba. V njem se pojavi vprašanje, ali se mu bo posrečilo svojim rojakom razložiti borbo, ki se da doživeti le v neposredni udeležbi, ali bodo taki Slovenci kratko in malo doumeli obseg in smisel narodnega upora v njegovi neposredni stvarnosti. Toda moram vam reči, da ta stran skopni že takoj po prvem stiku, kajti pokaže se ne samo razumevanje, ampak tudi soglasno prepričanje o osvobodilni nujnosti slovenskega naroda. Kako je to mogoče? Samo zato, ker danes vsi pravi Slovenci, pa naj živijo kjer koli, čutijo potrebo po človeškem čiščenju in narodnem reševanju, kar je za nas Slovence eno ter isto. Samo tako je mogoče, da smo vsi živi Slovenci danes združeni v tem velikem naporu narodnega osvobođenja. In res, že sledovi, ki jih opažam na vaših obrazih, govorijo o tem. Kjer koli smo bili, povsod se je izvršila v nas temeljita sprememba. Mi ni smo več tisti, kakršni smo bili še pred leti. Lahko rečemo, da so vsi živi udje slovenskega naroda danes spoznali uro obiskovanja, da so se odločili za samega sebe in za svoj narod. Zato imam upravičen občutek, da ne govorim od sebe različnim ljudem in da ne govorim vam tuj jezik, ampak da govorim o najvišjih ciljnih slovenskega narodnega življenja.

Ali veste, Slovenci in Slovenke, katero besedo smo mi v svojem tisočpetstoletnem obstoju najmanj poznali? Ali veste, katera stvarnost nam je bila najmanj domača in najbolj tuja? Vsi vemo — SVOBODA. Nesvoboda je bila delež, ki so nam jo sile tega sveta dodeljevale skozi vso našo zgodovino. Mislim, da se strinjate z menoj, če rečem, da smo pod to nesvobodo trpeli fizično in duševno. Zaradi narodne nesvobode se nismo nikoli mogli razviti v pravega in polnega človeka. Na nas vseh se je poznalo, da nismo bili docela svobodni. Vsi, ki smo v tihih urah svojega življenja delali obračun nad samim seboj, smo bili bolj zoper nezdravo ponižnost in uslužnost, zoper žalost in zagrenjenost, zoper omahovanje, zadržanost in neodločnost. Bili smo boj zoper strah in skromnost, zoper nesproščenost, posivnost in nevero. Vsi veliki duhovi slovenskega naroda so hoteli preobraziti Slovence v aktivne in samozavestne ljudi, ki samobitno rastejo iz zemlje, ponosno živijo pod soncem, neomajni ostajajo v

viharjih, ponosno zro tujcu v oči in zaupajo v samega sebe. Verovali so v slovensko vstajenje, ker so verovali v globoke in tajne sile slovenskega ljudstva.

Danes lahko rečemo, da se je njihova vera uresničila. Na dnu našega naroda so se res dolgi čas brezimnega življenja kupičile zadržane in potlačene energije, ki jih nismo poznali niti slutili. Skozi vsa stoletja so se v nas zbirale vihrame sile, ki so se morale v določenem trenutku zgodovine dvigniti iz nas in se utrgati kot sproščujoč plaz, ki odnese s seboj vse nezdravo in odmrlo. Nesvoboda kljub vsemu ni mogla učiniti slovenskega človeka in njegove stvariteljske moči. Danes je izbruhnila na dan v svoji sveti strahoti, združila ves živi narod v očičujočem trpljenju ter si prvič v zgodovini postaviti cilje, ki jih razume in ljubi vse ljudstvo. Zgodilo se je nekaj edinstvenega v naši zgodovini, ves narod se je prebudil, vstal in si postavil zakone svojega življenja. V največji naši uri se je pojavila Osvobodilna fronta slovenskega naroda.

Kako se je to zgodilo?

Ko je leta 1941 fašistični okupator napadel našo državo in si razkosal jugoslovansko Slovenijo, sta bili pričo njegovih jasnih uničevalnih teženj za Slovence mogoči le dve poti, ali se sovražniku upremo brez odloga, takoj in z vso silo ali pa se predamo neizbežnemu moralnemu in fizičnemu propadu. Bilo je povsem jasno, da gre za *biti ali ne biti*, da je narod postavljen pred najtežjo preizkušnjo svoje zgodovine in da nobena tretja pot ni mogoča. Ponosno lahko rečemo, da je narod častno preстал to preizkušnjo. Slovenski narod je videl le ti dve poti in se v zavesti polne odgovornosti pred bodočimi pokoljenji odločil za prvo pot. Zgodilo se je tisto, o čemer so sanjali najboljši Slovenci in kar je z grozo presenetilo Nemce, Italijane in Madžare, naše stoletne zavojevalce. Slovenski narod je segel po orožju in sklenil, da si sam pribori svobodo. Slovenski narod je zbral vso svojo zavest, enotno uredil narodno telo in mobiliziral vse svoje člene za zagrizen boj na življenje in smrt. Tako je narekoval zakon življenja. Če smo se hoteli rešiti, smo morali sili zoperstaviti protisilo. Življenje nas je prisililo, da smo v največji nevarnosti storili dejanje, ki je edino rešilno, dejanje brezkompromisnega in silovitega značaja, ki more edino zaustaviti moralni razkroj fizično ohromelost in popolno uničenje. Zato se prva točka med devetimi temeljnimi točkami Osvobodilne fronte slovenskega naroda glasi: *Proti okupatorju je treba vršiti neizprosno oboroženo akcijo.*

Tovariši in tovarišice! Kadar govorimo o slovenski oboroženi akciji, govorimo dejansko o nečem polnoma novem za slovenski narod. Za nas, ki smo poznali le navidezno aktivnost, ki smo bili le drobnjakarsko razgibani, pomeni oborožena akcija odpiranje vidikov in ustvarjanje konceptov. Če je za kak narod osvobodilni boj še

nekaj od zgolj vojaške akcije, potem velja to predvsem za slovenski narod. Ko smo vzeli puške v roke, smo vedeli, da ne bo pregnala stoletnega sovražnika, ampak tudi priklicala srečnejšo bodočnost. Kaj je bolj razumljivo kakor dejstvo, da osvobodilni boj ne pomeni le osvobajanja od sovražnika, ampak tudi začetek ustvarjanja prave in popolne človeške in narodne svobode na Slovenskem? Zato je naravno, da smo v osvobodilnem boju dobili popolnoma jasno predstavlo o prvih dolžnostih do svoje domovine, predvsem o nalogi, da osvobodimo in zberemo ves slovenski narod na prostoru, kjer prebiva in je prebival od začetka zavestnega potujčevanja do danes. Oborožena akcija je torej nujno zvezana z narodnim programom. Druga točka Osvobodilne fronte jasno pravi: *Ta akcija predstavlja izhodišče za osvoboditev in združitve vseh Slovencev.*

Ne bom vam govoril o edinstvenem navdušenju, ki ga je med Slovenci vseh pokrajin doživela vsebina tega stavka. To navdušenje je imelo poseben značaj, najprej zaradi dejstva, da je klic po svobodni in zedinjeni Sloveniji bil izrečen sredi najtežjega fašističnega terorja, potem pa zato, ker so ga izražale partizanske čete, ki so se kakor v porog novim nasiljnim mejam pojavile na vsem slovenskem ozemlju in se povezale v enotno slovensko vojsko. Takrat sta se Slovenska Primorska in Koroška stvarno že spojili z ostalo Slovenijo, že takrat je začela nastajati nova Slovenija, kakor je začel novi Slovenec nastajati z oboroženim narodnim uporom.

Toda slovenski narodni koncept se ni omejil na slovenstvo. Slovenski pogum ni obstajal le v tem, da je sredi okupatorjevega obroča dvignil klic po zedinjeni in svobodni Sloveniji, ampak tudi v tem, da je v času najtežjih odnosov med Srbi in Hrvati v letu 1941 zaklical po novi, bratski Jugoslaviji. Poslušajte, kaj govori o tem tretja temeljna točka: *Stoječ na stališču naravne in usodne skupnosti južnoslovanskih narodov, OF ne priznava razkosanja Jugoslavije in deluje z vsemi silami za svobodo in enotnost njenih narodov.*

Ali si lahko predstavljate tisto težko uro, ko je bila sprejeta ta točka na Slovenskem in ko je izgledalo, da med Srbi in Hrvati ne bo nikoli več mogoče doseči bratskega sporazuma? Nikoli se ne sme pozabiti, da so Slovenci po zlomu versajske Jugoslavije prvi zahrepeneli po novi, bratski in enakopravni Jugoslaviji. Mi smo vedeli, da svobodne Slovenije ni brez svobodne Jugoslavije. Imeli smo pogum, da smo pred Srbi, Hrvati in pred vsem svetom rekli, da hočemo slogo in svobodo vseh bratskih narodov: Srbov, Hrvatov, Slovencev in Makedoncev. To sta nam narekovala prava slovenska narodna zavest in jasen pogled v bodočnost.

Toda še več. Rekli smo, da si slovenske in jugoslovanske svobode ne moremo predstavljati brez

svobode in sloge vseh slovanskih narodov. Tretja točka se glasi dalje: *Hkrati stremi OF k povezovanosti slovanskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda na temelju pravice slehernega naroda do samoodločbe.* V tem stavku smo izrazili voljo, da hočemo popolnoma svobodno odločati o svoji usodi, obenem pa smo v njem ugotovili, da se narodovo svobodno odločanje že enodušno usmerja v zvezo slovanskih narodov, ki naj jo vodi veliki ruski narod. Zato lahko mirne duše rečem, da je ta stavek doživel od strani našega ljudstva največje pritrjevanje. To pritrjevanje našega ljudstva je dragoceno tudi radi okolnosti, da privrelo iz njegovega srca v dušo, ko se je ruska armada morala umikati pred tehnično premočjo fašističnega napadalca. Ko smo 19. marca tega leta sprejemali v Metliki sovjetsko vojaško delegacijo, sem v pozdravnem govoru ponovil poslednje besede, ki jih je nekaj dni pred tem izgovoril moj sosed, osemdesetletni umirajoči starček: "Ali so Rusi že prišli?" S temi besedami sem najtočneje izrazil pozdrav slovenskega ljudstva naprednemu in borbenemu ruskemu narodu. Slovenski narod goji do ruskega naroda čustva ljubezni in spostovanja, čustva hvaležnosti za zmage nad nasiljem in krivico.

Ali moremo spričo te protujonosti našega naroda še govoriti o boječem se, ponižnem in le umikajočem se Slovence? Če vam, dragi rojaki, želim hitrejšega povratka na slovensko zemljo, potem ga želim zato, da odkrijete na tej zemlji spremenjenega, novega Slovenca. Ta sprememba je naznanjena v četrti točki: *Z osvobodilno akcijo in aktivizacijo slovenskih množic preoblikuje OF slovenski narodni značaj. Slovenske ljudske množice, ki se borijo za svoje narodne in človeške pravice, ustvarjajo nov lik aktivnega slovenstva.* Ko sem mračnega jesenskega dne leta 1941 v prostoru, ki so okrog njega patroljirali italijanski karabinjeri, predlagal idejo te točke, sem se dobro zavedal velike, morda zadnje zgodovinske prilike, ki nam je dana, da preoblikujemo svojo usodo.

Toda obenem sem se zavedal, da je preoblikovanje naše narodne usode tesno povezano z zmago nad nami samimi. Danes vidimo, da oboroženi odpor ni bil le edina rešitev našega fizičnega obstoja, ampak dejansko tudi edino zdravilo za našo doslej slabotno človečnost.

Slovenci in Slovenke! Stališče, ki je izraženo v teh prvih štirih točkah, že dovolj jasno prepričuje vsakogar, da je Osvobodilna fronta vsenarodno gibanje, da rešuje narod v njegovi tvorni obliki in s tem vse njegove vsebinske vrednote. Kaj je torej bolj naravno kakor dejstvo, da so se Slovenci kljub dotedanji politični in nazorski razdeljenosti enotno odzvali narodni dolžnosti takojšnjega odpora proti okupatorju ter ustvarili enotno osvobodilno organizacijo, politično in vojaško? Pod vihrajočo zastavo upora so se začele urejati vrste enotne slovenske vojske. V Osvob-

bodilni fronti so se zbrali pristaši vseh bivših strank razen njihovih zloglasnih voditeljev, katere je njihovo dotedanje protinarodno delo tudi v tem odločilnem trenutku vrglo na protinarodne pozicije. Šele poznejše dobe bodo lahko vredno ocenile dejstvo, da smo neposredno po okupaciji na Slovenskem zbrali zastopnike vseh strank in skupin za enoten narodno obrambni nastop. Zato je povsem razumljivo, da je peta temeljna točka dala posebnega izraza temu novemu moralnemu razmerju v našem političnem življenju z besedami: *Vse skupine, ki sodelujejo v OF, so se obvezale, da bodo lojalne v medsebojnih odnosih.* Tistemu med vami, ki bi me hotel vprašati, kako se je izkazala ta obveza, morem mirne vesti odgovoriti, da so izredne okoliščine našega uporniškega nastopa vedno bolj podrejale osebne momente nadosebnim, strankarske koristi narodnim in tako omogočale ustvarjanje novega, borbenega tovarištva med vsemi pripadniki osvobodilnega gibanja. Trpljenje in požrtvovalnost sta zblížala ljudi ter jih povezala v skupnih in bistvenih ciljih.

Še več! Spremenila so se tudi razmerja med strankami in skupinami. Duh lojalnosti, ki je preveval ljudi, je dozorel v težnjo po čim večji organski enotnosti. Sami iz sebe, brez diktata ali umetnega uravnavanja smo prestopili okvir koalicije in začeli ustvarjati povsem enoten politični organizem. Vse, kar so stranke ali skupine imele pozitivnega in neučljivega, je bilo z ljudmi vred vključeno v Osvobodilno fronto. Plodno delo, katerega je OF doslej razvila v slovenskem človeku in v njegovem javnem prostoru, najjasneje dokazuje to naravno potrebo zlitja vseh skupin v eno samo široko, polno in krepko slovensko politično telo. Mi smo od vsega početka morali napraviti oster obračun nad stariim političnim redom in njegovim strankarstvom. Nič čudnega, če so ljudje nove narodne skupnosti počasi izgubili potrebo po strankah in se jim začeli odpovedovati. Tako so ljudje potrdili še to temeljno točko, ki pravi: *Po narodni osvoboditvi prevzame na slovenskem ozemlju oblast OF kot celota.* Potrdili so jo že pred dokončno osvoboditvijo in sicer s tem, da so v narodno osvobodilnih odborih preskusili novo obliko demokracije, ki se uspešno uveljavlja brez dosedanjega strankarskega sistema. Tako smo spoznali, da je nova demokracija, ki jo snujemo, mogoča brez strank, ne da bi pri tem nastala karšna koli totalitarna oblika političnega življenja. Po tej poti bomo šli naprej, ker je to v skladu z razvojem napredka in ker to zahtajevajo slovenske množice same.

Mislím, da je pravilno, če se na tem mestu dotaknem veljave, ki jo tudi na Slovenskem uživa komunistična partija. Dejstvo je, da vsi, kar nas je v slovenskem osvobodilnem gibanju, priznavamo nesporno prvenstvo slovenske komunistične partije in da pri tem ne prihajamo v nasprotje niti z zgoraj omenjenim opuščanjem značajne koalicije in strank niti s stavkom, da bo politično oblast prevze-

la OF kot enotno gibanje. Prvenstvo komunistične partije je v tem, da je v najtežjem položaju slovenskega naroda nastopila kot prva in najjasnejša pobudnica in da je ves čas osvobodilnega boja ostala neumorna vodnica in varna usmerjevalka vojaških in političnih procesov na Slovenskem. Njeni zastopniki so v krogu osvobodilnega vodstva pokazali izredno znanje, sposobnost in vzgledno zvestobo narodu. Njihove analize so se uveljavljale po svoji pravilnosti in prepričljivosti, njihovi osebni vzgledi so dvigali skupno narodno moralo. Vzbudili so splošno zaupanje, ker so se znali vsega posvetiti osvoboditvi domovine. Zato se je prvenstvo komunistične partije na Slovenskem pojavilo kot naraven in pravičen izraz njenih osebnih in objektivnih kvalitét, okrepljeno z občutkom iskrene hvaležnosti vsega naroda. Šele poznejši rodovi bodo mogli docela oceniti dejstvo, da je znala komunistična partija na Slovenskem, kjer je bila nazorska diferencija najgloblja, zbrati ves narod proti okupatorju na temelju skupnega narodnega programa, ne na temelju svoje ideologije. Dolžnost mi je, da dam na tem mestu javno priznanje posebno tovarišema Edvardu Kardelju in Borisu Kidriču za njuno neumorno rodoljubno delovanje. Nihče, kdor slovenski narod zares ljubi, se ne more bati tega prvenstva, ampak si ga mora zeleeti tako danes kakor v bodočnosti, kajti edino tako pospešuje razvoj pozitivnih sil v narodu in samem sebi.

Dragi rojaki! Če bi imeli priložnost, da se že danes vrnete na Primorsko, Gorenjsko, Savinjsko dolino, Notranjsko, Belo krajino, vse tje, kjer imamo osvobojevo ozemlje, bi videli, da se javno življenje razvija v novem duhu. Odgovornosti do naroda in samega sebe, ki smo se je naučili v neprestani borbi, je postala glavna gonilna sila. Dragocena spoznanja, ki smo prišli do njih v teh ostrih časih, so omogočila nastop pravega demokratičnega razpoložanja. Že pred dokončno osvoboditvijo se je izpolnilo to, o čemer govori sedma temeljna točka: *Po narodni osvoboditvi uvede OF dosledno ljudsko demokracijo. Vsa vprašanja, ki presegajo okvir narodne osvoboditve, se bodo reševala na dosledni ljudski demokratični način.* Ta sistem dosledne ljudske demokracije se že gradi. V tem vidim pravilnost in pomembnost osvobodilne poti, da se že v njenem napornem obsegu ustvarja demokracija, ki je prej niti v najbolj urejenih časih nismo mogli prebuditi. Lahko rečem, da se naš narod nikoli doslej ni s takim prepričanjem in sposobnostjo udeleževal političnega življenja kakor danes, ko je moral prestati neverjetne strahote.

Mislím, da ni nepomembno, če ob tej priliki povem, da so bile poleg teh točk o demokraciji objavljene še nekatere izjave Osvobodilne fronte, ki podoba o novi demokraciji dopolnjujejo in krepijo. Tako je bila dana izjava, da bo novi politični red na Slovenskem čuval svobodo človekove osebe, ver in nazorov. Vse pozitivne energije naših narodov so naravnane v

to, da po osvoboditvi ustvarijo pravo politično demokracijo južnoslovenskih narodov. Mi zaupamo našim narodom, zaupamo njihovim množicam, da bodo z ustanovitvijo novega političnega reda znale ustvariti tudi tiste potrebne družbene elemente, ki jih zahteva napredek naših narodov in njihove skupne države. Mi zaupamo v ta razvoj, ki vodi v bodočnost, in vemo, da že dosedanja pot predstavlja pošteno garancijo, da bodo v njem vpoštovane vse vrednosti naše tradicije in našega osebnega duha.

Osma temeljna točka se glasi: *V skladu s slovesnimi izjavami Churchilla, Roosevelta in Stalina bo po svoji narodni osvoboditvi o notranji ureditvi Združene Slovenije in o svojih odnosih odločal slovenski narod sam.* Ali čutite, Slovenci in Slovenke, da je to najpogostejši stavek, kar jih je naš narod izrekel v teku svoje zgodovine? Pred vsem svetom, neprijateljskim, izrekamo voljo, da hočemo o svoji narodni usodi odločiti odslej sami. To slovestino našega naroda je zapečatila kri tisočeri partizanov in talcev, prekrasnih slovenskih ljudi, ki so brez strahu jurisali na sovražnika in prepevač joč pesmi odhajali iz ječ na morišča. Pravice slovenskega naroda so danes dvignjene na čit slovenskega borca. Te besede o samoodločbi pa niso naperjene samo proti zunanji sovražnikom naroda, ampak so naperjene prav tako proti domačim neprijateljem. Nič ni zato bolj naravnega kakor dopolnilo tega stajka, ki pravi: *OF bo te elementarne pravice slovenskega naroda uveljavila in branila z vsemi sredstvi.* Če smo kdaj dokazali, da znamo svoje pravice braniti, se je to zgodilo danes in to homo znali delati vedno tudi v bodoče.

Zato govori zadnja temeljna točka razumljivo o poročtvu naše samoodločbe, o slovenski narodni vojski. Glasi se: *Narodna vojska na slovenskem ozemlju raste iz slovenskih narodno osvobodilnih partizanskih čet in Narodne zaščite, kamor se pozivajo vsi Slovenci.* Danes smo tako srečni, da imamo svojo lastno vojsko, ki brani prave koristi našega naroda in se z ostalimi številnimi enotami bratskih narodov zliva v mogočno osvobodilno armado pod vodstvom maršala Jugoslavije — Josipa Broza-Tita. Danes stoji naša slovenska vojska na svojih lastnih tleh in jih brani, danes ima naša vojska svojega slovenskega komandanta, svoje vojaške šole, danes imamo slovenske korpuse, divizije i brigade, imamo vojaško organizacijo po vsem narodnem ozemlju in z njo vdramo že na nemško ozemlje. V tej naši narodni vojski je do kraja izražena naša narodna suverenost. To našo vojsko moramo varovati kakor punčico svojega očesa. Zadnja temeljna točka, ki se po vsebini vrača na prvo in zaključuje krog našega pregleda program Osvob. fronte, naj bo obenem poziv vsem mladim in sposobnim Slovencem, da vstopijo v slovensko brigado in izpolnijo svojo narodno dolžnost.

In zdaj mi, dragi rojaki, dovoli-

te se nekaj besed kot slovenskemu katoličanu, ki se je ves čas udeleževal osvobodilnega boja. Zavedam se, da je slovenski narod po svoji tradiciji, zgodovini in moralnem občutju katoliški narod in da je ta dedščina neuničljiva, kakor je neuničljiv tisočleten duh krščanstva v Evropi sploh. Toda obenem se zavedam, da je osvobodilni boj proti fašizmu postal trda, zgodovinsko nujna preizkušnja vseh evropskih, posebej pa še slovenskih katoličanov. Dolžnosti narodne enotnosti in oboroženega odpora so se slovenski katoličani odzvali neenotno. Ko je bilo treba upreti se smrtnemu sovražniku narodnega in duhovnega življenja in pokazati celega človeka, se je tragično razodela slabotna in negotova človečnost družbeno, politično in celo duhovno vodilnih slovenskih kristjanov. V vrhnji katoliški plasti se je pokazala kriza, ki smo jo slutili že precej pred vojno. Kriza ne nastopa v verski obliki, čeprav je v globini posledica verske slabosti, marveč v družbeno politični obliki in v moralnem smislu. Vrhnja krščanska plast se je v življenju tako predala sebičnosti, da je postala važna sestavina družbene in politične reakcije. Tako se je na Slovenskem zgodilo, da se je ta krščanska reakcija prej ali slej znašla na pozicijah fašističnega okupatorja. Dočim se je verno ljudstvo z dobrimi duhovniki in izobraženci odzvalo klicu OF, se je tenka plast klerikalnih veljakov in njihovih priganjačev zakrknila na svojih interesnih pozicijah in po usodni logiki poslala narodno izdajalska. Ti izdajalci so pod krinko brambe vere prejeli od okupatorja orožje, začeli bratomorno pobijanje, spreminjali cerkve v trdnjave, čupnišča v kasarne, razvili teror n fantaistični laži.

Vse to se je moralo tako zgoditi. V vsem katoliškem svetu je nastopil čas velikega družbenega in moralnega čiščenja. Katoličani, ki od prve ure sodelujemo v OF, smo že pred vojno napovedali neizprosni boj politični špekulaciji, ki je hotela vero izrabljati. Če je kdo danes prepričan o tem, da je treba prenehati s klerikalizmom, smo to predvsem katoličani sami. Za nas je važno dejstvo, da se po čiščenju katoliškega sveta moralo nadaljevati in da bo igralo važno vlogo v vseh bodočih procesih Evrope. Mi želimo katolicizem, ki se bo omejil na svoj pravi verski obseg in izgubil vse politične in družbene privilegije. To bo koristno zanj in za novi red, ki ga z osvoboditvijo ustvarjamo.

Moja končna misel pa naj bo posvečena naši trpčnosti in zmagujoči skupnosti. Vse bomo dosegli, če bomo trdno povezani v osvobodilnem gibanju. Rešila nas bo le skupnost. Stvari so tako postavljene na ostrino, da moramo biti kot skupnost, vztrajni, dosledni. Danes je čas dolžnosti. Vse naše delo je zgodovinsko izredno, vzvišeno, sveto! Zaradi teh izrednih dolžnosti smo izredni ljudje. Stojimo na meji med preteklostjo in bodočnostjo. Na eni strani delamo obračun nad preteklostjo, na drugi strani doživamo bodočnost. Na eni strani trpimo zaradi grehov, ki so jih v preteklosti delali naši

Rusija se Vzdiguje

To je prevod uredniškega članka v tedniku *The Christian Century* z dne 6. junija. V njem je zajeto jedro vevvažnega vprašanja, zakaj mora Amerika razumevati in se sprijazniti z novo vlogo, ki jo bo odslej igrala Sovjetska zveza v Evraziji. Amerika na eni strani, in Sovjetska zveza, povezana z ostalimi slovanskimi državami, na drugi, sta nenadoma postali dve glavni sili in od pravega prijateljstva in vzajemne kooperacije med tema dvema velikanoma je odvisno, če bo zaključek sedanje vojne pričetek še večje vojne in uničenja moderne civilizacije, ali pričetek trajnega miru in nove, srečne bodočnosti za vse svobodoljubne narode sveta. To vprašanje je tako resne važnosti za vse Amerikance slovanskega porekla, da bi se vsakdo izmed teh moral temeljito pogledati v problem in pomagati širiti po Ameriki resnico o pravem ozadju propagande, ki seje zrna sovraštva, nezaupanja in rasne diskriminacije. Umevanje tega ozadja bo tudi pomagalo razumeti prave vzroke za tržaško epizodo.

Mirko G. Kuhel, tajnik SANS-a

Sedanja vojna je tako daleč izločila samo en jasen rezultat. Rusija je postala svetovna sila prvega reda. Hitler je premagan in nacionalne socialistične stranke v Nemčiji ni več. Toda to ni napravilo konca totalitarizmu ali ideji, da obstajajo vlade samo zato, da vihtijo moč, oblast. Mussolini je zginil ko črna mora in z njim tudi italijanski fašizem. Toda to dejstvo še od daleč ne zagotavlja, da bodo sredozemske države postale utrjene demokracije. Japonski vojni baroni so na robu poraza. Toda zelo drzen prerok bi bil oni, ki bi se upal trditi, da je svojstvo kitajske republike zavarovano, ali da je Aziji in otokom na Pacifiku zagotovljena svoboda, stabilnost in konec eksploatacije. Ponavljamo, da je do danes prinesla vojna samo eno gotovo, trajno večjo spremembo: Rusija je postala svetovna sila.

To je fakt take velikosti in pri predniki, na drugi strani trpimo porodne bolečine za stoletja bodočega napredka in sreče. Zato razumemo, da moramo prenašati več kakor ljudje ostalih časov. Delež trpljenja in naporov, ki nam je dodeljen, je brez dvoma večji, kakor ga more človek prenesti, toda vse to delamo za bodoča pokolenja.

Nismo še svobodni, mi se šele osvobojamo, zunanje in notranje. Toda pot do svobode je utrta. Po tej poti stopajmo naprej. Od korških jezer do Kolpe, od Beneške Slovenije do Rabe se razvijajo slovenske vojaške enote. Ves slovenski narod stoji na fronti za svojo svobodo. Zato kličem v ime vseh mrtvih junakov, živih borcev in prepričanih Slovencev: Naj živi Osvobodilna fronta slovenskega naroda!"

— SANS

naša tako ogromne posledice, da se morajo z dejstvom botati celo narodi, ki bodo vsled tega najbolj prizadeti. Ti jemljejo to dejstvo za abstraktno resnico na polju mednarodnih razprav. Niso se še vživeli v to, niso še pričeli delati v to smer in jo smatrati za element, brez katerega niti za trenutek ne morejo naprej računati. To je bilo dramatično demonstrirano pri otvoritvi konference v San Francisku. Vzelo je Molotova več dni slabih manir in neuljudnega obnašanja, predno je zabil v buče delegacije — zlasti ameriške in britanske — da se je Zveza sovjetskih socialističnih republik resnično dvignila kot svetovna sila in da se mora kot taka za naprej tudi upoštevati.

Od tega razvoja ni nobena dežela bolj prizadeta ko Združene države. V enem pomenu besede ni nobena druga dežela toliko prizadeta. To je pravilno, kajti Amerika prihaja iz te vojne kot druga velika svetovna sila. Kot taka, Amerika lahko počne kar hoče, medtem ko Velika Britanija tega ne more več. Velika Britanija ne more zapričiti novih povojnih smernic v Evropi brez vednosti, kakšno oporo bo pri tem dobila od drugih držav, zlasti od Amerike. Amerika pa si lahko začrta katere koli smernice napram Evropi, Aziji ali latinski Ameriki. Toda to bi bil pripraven predmet za blazniško komisijo, ako bi sprejela o svetovnim zadevah katere koli smernice brez uvaževanja te druge sile (Rusije), brez uvaževanja odnošajev, ki jih Amerika name-rava imeti napram ruskim interesom, ruskim zahtevam in ruskim namenom. Edini fakt največjega momenta za povojne Združene države je, da moramo živeti v miru z Rusijo, ali pa se zaplesti v drugo vojno, v primeri s katero bi bila sedanja vojna proporcionalno le navadna praska.

Zadnji čas je torej, da pričnejo vsi Amerikanci misliti o Rusiji z novo resnostjo. In to pomeni misliti o Rusiji — ne na podlagi njene predvojne oblike in obrisa — temveč odnosno na podlagi zelo spremenjenih odnošajev, ki jih ima Rusija, velika zmagovalka v tej vojni, napram ostalemu svetu. To pomeni po eni strani, da je potrata časa skrbeti radi Rusije kot oznanjevalki komunistične ideologije ali kot vir novega socialnega reda. Prava Rusija, ki prihaja iz te vojne, je v prvi vrsti ogromna nakopičena sila. Stalin sam je to jasno povedal, ko je pozdravil rusko zmago za triumf Slovana nad Tevtonom. Izid vojne pomeni za Stalinom to — le — da je borba za oblast v evrazijskem "osrčju" bila končno izvojevana od Slovanov, ter da tako prihaja na zgodovinski oder ena širna, neprenehna in skoraj nepremagljiva sila na kopnem, ki se razteza od evropskih meja (in slučajno se lahko prične ob rokavskem zalivu (English Channel) vse gori do Pacifika in od pustinj v Afriku do Jadrana, Sredozemlja in perzijskega zaliva. To je Rusija, s katero moramo

računati. To je sila, ki misli v obliki sile in bo ravnala po tej obliki. Marksizem in Leninizem sta bila prevedena v Stalinizem. In Stalinizem je vse, ki služi ruski sili. Samo to in nič drugega je sedaj "strankina črta". Neizogiben simbolizem leži v dejstvu, da Stalin, ki je šel v vojno kot odbornik (komunistične) stranke, oblečen v delavski obleki, se je povrnil iz vojne kot maršalu, opravljen v polni vojaški uniformi.

Kako naj mi razumevamo to Rusijo, kako se naj botamo z njo? Prvi korak — korak, ki ga moramo takoj podvzeti — gotovo je odločno prizadevanje, da vidimo svet tak, kot ga je pustila ta vojna, — kakor ga mora Rusija videti. Če se Amerika ne mara nankrat znajti nepovrnjivo zapletena na potih, ki jih Rusija odklanja in se jim protivi, tedaj morajo skušati voditelji naše vlade, avtorji naših smernic, postaviti sebe na Stalinov sedež v Kremlinu; navaditi se morajo vprašati: Kako bo to (naše smernice) zgedalo iz Moskve? Kako bodo to ruski voditelji tolmačili? Če bi jaz bil Rus in bi bilo to in to predlagamo, kaj bi si mislil in kako bi postopal?

Če bodo naši voditelji pričeli enkrat delati na ta način, tedaj je verjetno, da bodo kmalu uvideli, da se z ruskega vidika mnogi mednarodni problemi povojnega sveta razdvojijo samo v dva glavna problema. Prvi teh je problem Evrope, ki je bistveno problem ruskih odnošajev napram Angliji in Nemčiji. In drugi problem je Daljni vzhod, ki je bistveno problem ruskih odnošajev napram Združenim državam.

Kar se Rusije, odvisi bodočnost Evrope na vprašanju, ali Velika Britanija res misli skušati obnoviti ravnovesje moči, kakor je predlagal v svojem slovitom govoru maršal Smuts, — proti Sovjetski zvezi. Vsi drugi manjši problemi odpadejo v ozadje tega centralnega vprašanja. Kremlin vidi, da je večina kontinentalne Evrope zrela vstopiti pod rusko sfero. Blok ruskih "satelitskih" držav, raztezajoč se od Baltika do Jadrana, je že oblikovan, in v slučaju Poljske je Stalin bohotno pokazal, da ne bo trpel nobenega drugega vpliva v tem ozemlju. Preko tega pa seveda Moskva vidi kaotično mešanico držav, nekatere na poti, da odpravijo izmodne monarhije (Belgija, Nizozemska, Ogrska, Italija, Španija), nekatere na robu upostavljenja komunistične ali levičarske vlade (Francija, Avstrija, Čehoslovaška, Grška), kajti le te stranke imajo skladen program, ki bo izvedel ljudsko zahtevo po spremembi. Voditelji Sovjetske zveze v obeh slučajih verujejo, da bodo vsi ti deli Evrope, — brez tujega vmeševanja — pritegnjeni v rusko vrstitev potom izvajanja politike, ki jo je Owen Lattimore nazval "privlačnost komunistične politike".

Toda ne bo li tujega vmeševanja? To vprašanje dela Rusiji glavno vznemirjenost. Vsled tega gleda Moskva s tako resnostjo na novzete britske korake, ki zgedajo kot interviranje v korist stare

monarhije v Grčiji, Italiji, Španiji, Jugoslaviji, Belgiji in na Nizozemskem. To je vzrok, da je Trst postal več nego samo navadno vprašanje med maršalom Titom in Italijani. In to je tudi vzrok, čemu zna vprašanje o bodoči kontroli Nemčije lahko postati zadeva najresnejše važnosti.

Iz ruskega vidika se bo Nemčija, pod zavezniško okupacijo, v kateri so junkerji, oficirska kasta in kartelisti zatirani, medtem ko je nemški proletarijat dobil proste roke, — z večjo naglico pomikala proti takemu levičarskemu režimu, ki bo naravno kolaboriral z sovjetskimi političnimi smernicami. Toda če bi prevladali britski interesi, tedaj bi Nemčija vidno postala kontinentno osrčje, okrog katerega bi skušala Anglija zgraditi Smutsovo zaželjeno koalicijo proti ruskim interesom. Edenov govor, ki ga je nedavno držal v Glasgowu, je popolnoma sigurno bil prečitan v Moskvi kot opozorilo in svarilo, da je to natančno tista stran, v katero se bo obračala angleška povojna politika napram Evropi.

Če bo Amerika dopustila biti zapletena v povojna evropsko diplomatsko borbo — znaki so, da je že zapletena glede Trsta in vidna nevarnost postaja, da se bo zapletela tudi v Nemčiji — tedaj bi morala vsaj videti to borbo kot jo vidi ukazljivi mož v Kremlinu. Dokler tega ne stori, je vsaka inteligentna akcija nemogoča.

Če vzamemo Daljni vzhod, vidimo, da s ruskega vidika povojni problem tam ni glede bodočnosti Kitajske, ali Japonske, ali evropskih kolonij, temveč bodočnost ameriškega prodiranja. In zopet verjamejo ruski voditelji, da bo večina Azije, vključivši Kitajsko, prešla precej hitro pod ruski svod, če ne bo vmeševanja. Lattimorov argument o "politični privlačnosti", kakor ga je obdelal v knjigi "Solution in Asia", pove zakaj. Toda ali bodo Azijo pustili pri miru?

Stalin nima vzroka, da bi se preveč bal kake sile, ki bi jo znali v Aziji napeti Angleži, Francozi, imperialisti premagane Japonske ali kitajski industrialisti in finančniki. Toda čisto gotovo mora sam sebi staviti mnogo vprašanj o stalnem pomikanju Združenih držav proti zapadu v Aziji. Toda to bo najbrž res, ko se zahteva, da bo kot vojni dobiček ta sama država, edina z vojaško jakostjo istega kalibra kot USSR, lastovala odsokotne točke tako blizu ruskega teritorija kot je Okinawa in Iwo Jima ter ravno tako zmožna gospodariti nad Kitajsko kot nad Formoso.

Ako se k tej zahtevi, da mora Pacifik postati ameriško jezero, dostavi se vprašanje, ali misli Amerika rabiti Chiang Kishkevovo vlado kot krinko za ameriško prodiranje v Kitajsko, tedaj je očitno, zakaj zna ruska povojna politika v Aziji biti vsmerjena tako, da blokira ameriško prodiranje proti zapadu. Na primer, v celoti je možno, da bodo Stalinovi nadaljni koraki glede Japonske odvisni od te namere, da Amerika ne postane premočna bodisi v Aziji ali samo ob azijski obali.

S tem pa seveda še ni rečeno, da

Imena Rojakov v Nemških Taboriščih

Chicago, I. 11. — Vojaški kurat Rev. Leonard E. Bogolin je poslal par seznamov imen slovenskih rojakov in družin, ki se nahajajo v taboriščih Oberkassel in Michen-Gladbach v zapadni Nemčiji.

Imena slovenskih družin in samcev nahajajočih se v jugoslov. lagerju v "Oberkassel", Nemčija:

Les Anton z družino, Krška vas; Orešar Anton z družino, Dobeno; Lobar Franc z družino, Mrsla vas; Hostnik Jožef z družino, Mala dolina; Barkovič Mihael z družino, Brezje, obč. Vel. dolina; Glogovšek Slavko z družino, Mala dolina; Lazanski Jožef z družino, Velika dolina; Požgaj Jožef z družino, Mala dolina.

Naslednji do Trojarja Jožefa so vsi iz Vipavske doline:

Kobal Anton, Podkraj; Kosovel Ivan, Črniče; Zavadlav Stanko, Ajdovščina; Stemberger Jožef, št. Vid; Glešič Alojz, Črniče; Jazbec Stefan, Črniče; Trošt Bogomir, št. Vid.; Pregelj Alojz, Vipava; Krapež Franc, Angelska gora; Gerljevič Franc, Col; Kobal Ivan, Col; Bajz Alojz Col; Benčina Alojz, Col; Koren Ivan, Podkraj; Bajc Ivan, Podkraj; Bajc Anton, Podkraj; Bajc Ivan, Višnje; Škofja Loka, Gorenjsko; Čebašek Vinko, Pole, Gorenjsko; Vreček Vinko, Preddvor, Gorenjsko; Cerar Janez, Preddvor, Gorenjsko; Pogačnik Janez, št. Vid. Gorenjsko; Živalič Friderik, št. Vid, Gorenjsko; Žagar Vladislav, št. Vid, Gorenjsko; Šober Valentin, Golnik, Gorenjsko; Ribnikar Anton, Golnik, Gorenjsko; Kavčič Mirko Štorjé, Ajdovščina, Vip. dolina; Krpan Jožef, Sv. Križ, Vip. dolina; Vrtovšnik Jožef z družino, Dol pri Krškem; Andrejas Jožef z družino, Hrastje pri Brežicah; Otorepec Ivan, Litija, roj. Šmarje p. Jelšah; Bevc Ivan, Dole, obč. Sv. Križ pri Litiji; Kovač Andrej, Cerklje pri Kranju; Miler Marija, Boršt, obč. Cerklje od Krki; Črnigoj Andrej, Ajdovščina pri Gorici; Vreček Vinko, Preddvor; Grašič Vinko, Golnik, Gorenjska; Dvoršek Leopold iz Brežic; Mauher Jernej, Vitanje; Gašpar Franc, Čepinci, Prekmurje; Časar Alojz, Čepinci, Prekmurje; Krajcar Stefan, Markovci, Prekmurje; Štemberger Franc, št. Vid; Pi-

žent Ivan, št. Vid; Zlobec Albin, Kosovele, Komen; Švara Gabriel, Grabovec, Komen; Kranje Ivan, Ptuj; Raičkovič Krsta, Adv. Podgorica; Malešević Milutin, Bos. Gradiška.

Imena Slovencev iz Jugoslavije v taborišču Michen - Gladbach, 18. junija 1945.

Agreš Josip, Kozje; Andolšek Jozef, Hrastje, Cerklje ob Krki; Brižnik Davorin, Ljubljana; Bučar Alojz, Kršto; Ban Ivan, Vasboc, Istra, Trst; Bažon Marijojo, Poric, Pola; Božičnik Josip, Mali kamen, Ljubljana; Berčijeri Josip, Cerovec; Bogdan Franc, Grkoveščak; Buršič Bruno, Trst; Bučar Družina, Smecec, Kršto; Vuk Josip, Gomilica; Vitez Stefan, Morave; Vlašič družina, Kraska vas; Vreček Marija, Raka; Baboršek družina, Pristava; Galič družina, Dlina; Glavač Viktor, Dol. Bistrica; Godina Stefan, Dol. Bistrica; Dolenc Mija, Vidovec; Debeljak Maks in družina, Prelasko; Embreus Rok, Vidovec; Zibret Josip, Vidovec; Zizek Karol, Gornja Bistrica; Zagorc Stefan, Slavna Peč; Zrin Franc, Murska Sobota; Zvonar Andrej, Vidovec; Jančar Vicef, Rakovce; Jakupila Ivan, Raka; Jordan Anton, Raka; Jersin Mihalj, Višnja gora; Kukanja, Jožef, Mali dol; Krejačič družina, Brezje; Kopina Janez, Smeči; Kovačič Mihalj, Šmarje pri Jelšah, Celje; Krizman Stefan, Gornji Sisnik; Kodric Angel, Mali dol; Kravas Franc, Sv. Križ; Kopašič Ivan, Vidovec; Kapler Janez, Dolni Apnenik; Likardo Petar, Istra; Leban Stanislav, Goriška; Legovič Petar, Istra; Leskvošek Ivan, Pilštajn; Lovenjak Franc, Bakovci; Ljubičič Ivan, Pola; Mohor Ivan in družina, Mrzla vas; Merinik Franc, Teharje; Mesarič Djuro, Cirkovljan; Merljak Rihard, Volčja draga; Oštir Janez in družina, Kraška vas; Osojnik Franc in družina, Bizeljsko; Oblak Karl, Istra, Pirž Alojz, Sp. Pijavsko; Pirž Franc, Kalec; Puc Franc, Col, Goriška; Pešec Ignac, Bukovci, Pešec Anton, Dobrna; Premele Andrej in družina, Bizeljsko; Pintarič August, Ivanovci; Prosen Rok, Istra; Prodan Silvian, Istra; Plahuta Josip, Kalobje; Podgornik Franc, Goriška; Pelikan Ignac in Franc, Goriška; Moravec Anton, Domžale; Rihter Zdravko, Istra; Rajzar Andrej, Rogoševci; Ritosa Andjel, Istra; Rebernik Ladislav, Lišično; Radolovic Anton, Višnjan; Ribarič Ivan, Istra; Smolica Ivan, Instra; Sinčič Roza in Marija; Sinožič Ivan in Pavel, Istra; Sancin Karlo, Trst; Toplišek Janez, Celje; Toplek Mihalj, Senkovec; Turusek Viktor, Pilštajn; Umek Dragutin Gorica, Fabijan Franc in družina, Trbovlje; Fili Karlo, Tolmin, Gorica; Ficko August, Gor. Črnuše; Flegler Josip, Sotina; Ficko Josip, Večeslavci; Ferlan Anton, Lokve; Hostar, Antonija, Raka; Hočevvar Johan, Velika vas, Cigler Jakob in družina, Velika vas; Škrlec Amalija in Barbara, Brežice; Ščuka Anton, Škrbina; Šverko Ana, Istra; Štefančič Viktor, Trst; Štok Alojz, Trst; Štefanec Franc, Tropuvce; Škraba Andrej in žena, Ljubljana; Lesnikar Johan, Pilštajn; Godnič Ernest, Ljubljana; Angreš Franc, Kozje; Kozlovič Andjel, Istra; Vuičič Ivan, Istra; Balantič Paula, Zagorje; Bračun Jozef, Kozje; Slovenc Terezija, Šentvid; Slovenc Viktor, Šentvid; Sitar Jozef in žena, Kamnik; Leskošek Anton, Celje; Lipovšek Franc, Rakitovac; Lebeničnik Ferdinand in žena, Zagorje; Obres Ja-

kob, Kozje, Planinc Anton, Kozje; Plevnik Anton, Kozje; Planinc Antonija, Kozje; Kladašek Johan, Pilštajn; Klakovec Jozef, Kozje; Kovačič Jozef, Brežice; Franc Josip, Bučka; Hrvat Florijan, Kozje; Kolar Mihalj, Pilštajn; Kranjc Antonija, Kozje; Zlender Josip, Pilštajn; Zuzelj Alojz, Podsreda; Vučko Ignac, Srednja Bistrica; Hrvat Florijan, Radica; Panker, Ivan, Bradnički; Fabijančič Dominik, Kršto; Leskošek Anton, Pilštajn.

Dotatni zapisnik slovenskih družin v istem taborišču. Nekatera teh imen so že vključena v zgornjem splošnem zapisniku.

Ciglar Jakob; Leskovec Franc, Brezice, Brežice; Galič Janez; Koren Ma-

rija, Zagorje ob Savi, Litija; Debeljak Maks; Sinkovič Anton, Viršta in Šmarje pri Jelšah; Kafina Johan; Veber Marija, Trbovlje; Mohor Ivan; Vidovič Gojko, Litija, Ljubljana; Oštir Janez; Colarič Marija, Sv. Križ ob Krki pri Kostanjevici; Andolšek Jožef; Dernovšek Alojz, Stara Peščenica, Zagreb; Vlašič Matija; Vlašič Franc, Bosanska 4, Zagreb; Vreček Franc; Jordan Jožef, Koprivnik, Konjevica ob Krki; Osojnik Franc; Kelhar Frančiška, Bizeljsko, Brežice; Premele Andrej; Premele Franc, Zavodna 22, Celje; Buar Alojz; Kerin Jožef, Dolenje, Krško; Fabijan Franc; Gaboršek Anton; Kranjc Jožef Kozje, Brežica; Valovšek Ignac; Gračner Matija, Loke 384, Trbovlje.

(Po Amerikanskem Slovencu.)

Vsem cenjenim rojakom SE PRIPOROČA, DOBRO POZNANA

Krojačnica v Villa Devoto LEOPOLD UŠAJ

Avda. Fco. BEIRO 5380

U. T. 50-4542

TRGOVINA Z ŽELEZNINO

B A Z A R

Zologa raznovrstnih barv in firnežev

CENE ZMERNE

KAZIMIR SIRK

G A O N A 2 3 6 9

U. T. 59-1118

FERDINAND COTIČ

Trgovina z železnino, porcelano, steklenino. Vse gospodinske potrebščine, kuhinjsko posodo emajlirano in aluminjasto, porcelan, steklenino, razno orodje, gradbeni material, itd.

LOPE DE VEGA 2989
vogal Cnel. RAMON LISTA

U. T. 50-1383

RESTAVRACIJA

IVANČIČ RUDOLF

A Ñ A S C O 2 6 2 2

Rojaki! Nudi se vam prilika da ste po zmerni ceni lepo oblečeni

Krojačnica

FRANC MELINC

PAZ SOLDAN 4844

U. T. 59-1356

RESTAURACIJA "PRI ŠKODNIKU"

KROGLIŠČE IN KEGLIŠČE

DOBRA POSTREŽBA

JOŽEF ŠKODNIK

AÑASCO 2652

U. T. 59 - Paternal - 8995

FRANC ŠTEKAR

STAVBINSKI PODJETNIK — ŽELEZOBETONSKA DELA

PRORAČUNI

RAMON L. FALCON 6371

U. T. 64-3084

morajo Združene države pristati na rusko povojno politiko, bodisi v Evropi ali v Aziji, samo radi tega, ker so take ruske smernice. Toda reče pa se lahko, da pri formuliranju smernic svoje lastne zunanje politike bi Amerika morala vsaj zastopiti in se zavedati, kaj so smernice ruske zunanje politike ter zakaj so take. Če je Stalin tisti realist, za katerega je smatran — in vsakdanji razvoji kažejo, da je — tedaj je čisto verjetno, da bodo prav za gotovo ruske smernice bazirale na domnevanju, ki smo ga tukaj označili. In pomikale se bodo k dosegu takega zaključka. Ničesar torej ne bo doseženega, če le tarnamo o nepripravljenosti Rusije za kooperacijo z ostalima članoma "velikih treh" ali o njenem nezaupanju napram njima, ako zahtevata za kooperacijo tako podlago, ki bi odrekala Rusiji ono, kar smatra Stalin za ruske interese.

S A N S.

Slovenija v borbi za svobodo

Mirko G. Kuhel, tajnik SANSA

(Nadaljevanje iz J. I. Vestnika)

IX.

Kakor drugi izdajalci, bo tudi nadškof Rožman imel priliko zagovarjati svoje početje pred civilno sodnijo — ne kot predstavnik vere in cerkve — temveč kot Slovenec, kot državljani, ki je pred sovražnikom svoj narod zapostavljal. Potom svojih duhovnikov je neprestano vodil lažljivo protipartizansko propagando med preprostim narodom v škodo zaveznikov. Uradno je nastopal pri javnih prireditvah v počast Hitlerja in novega tretjega rajha, zaprisegal domobrancelje za borbo proti zaveznikom in lastni domovini ter blagoslavljal kljukasto svastiko.

Da tudi on ni bil uspešen, je razvidno iz dejstva, da je mnogo duhovnikov pristopilo k partizanom, kjer opravljajo cerkvene obrede v Osvobodilni fronti. Dne 18. marca 1944 je po radiu, nemškem seveda, dal poziv vernikom, naj vsi pomagajo v borbi proti komunizmu in v to svrhu sodelujejo z okupatorjem proti Osvobodilni fronti.

Slovenska duhovščina

Napačno bi bilo misliti, da je vsa duhovščina v Sloveniji sledila škofu Rožmanu. To je bilo poudarjeno že prej v teh razpravah. Mariborskega škofa so Nemci deportirali in ni nam znano, kje se sedaj nahaja. Bil je na strani partizanov.

Poleti 1942 je ljubljanski nadškof sklical sestanek ljubljanske duhovščine in imel dolg govor proti Osvobodilni fronti. Sestanka se je udeležil tudi župnik Finžgar, nad 70-letni starček, eden najodličnejših slovenskih pisateljev, splošno spoštovan in priljubljen radi svoje dobrote in globokega narodnega čuta. Nadškof je na dolgo govoril, kako je Osvobodilna fronta komunistična in hoče uničiti katoliško cerkev in krščansko vero. Dejal je, da se na žalost najdejo tudi med duhovščino nekateri, ki so bili zavedeni v zmoto in nimajo nobene zaslombe ne med duhovščino in ne med narodom in ki so pristaši Osvobodilne fronte. Gledal je pri tem ves čas na Finž-

garja in dejal, da noče imenovati imen.

Ko je škof končal, je vstal župnik Finžgar in takole govoril: "Vi ste dejali, da nočete imenovati imen. A jaz sam bom imenoval tu javno pred vsemi sebe. Jaz sem tisti, ki ste ga imeli v mislih, in jaz tu izjavljam, da je laž in neresnica, če kdo trdi, da je Osvobodilna fronta proti veri in katoliški veri. Vi ste tudi dejali, da je le mala peščica zapeljancev na strani Osvob. fronte. Jaz pa pravim, da nas je ogromna večina, in v dokaz tega pozivam vse svoje brate somišljenike, da z menoj vred zapustijo to dvorano".

Po teh besedah župnika Finžgarja je nastala v dvorani nadškofijske palače grobna tišina. Vse je z velikansko napetostjo pričakovalo, kaj bo, in nadškof je ves prepaden strmел v Finžgarja. Ta je po zadnji besedi šel naravnost proti vratom, a istočasno je vstala več kakor polovica prisotne duhovščine in skupaj z njim zapustila dvorano.

Ljubljanski škof je povsem obupal, da bi uspel, in njegova nramnost je pričela hitro padati. Tudi pijača ne more oprati slabe vesti...

O tem nam je poročal očividec, ki je bil lansko spomlad v Sloveniji.

Kočevarji — edina narodnostna manjšina

Poleg onih, ki so izkoriščali vero in cerkev za dosego nesloge, razkola in civilne vojne v Sloveniji, so bili edina večja razedinjevalna skupina Slovenci nemškega pokolenja, ki so prebivali na slovenski zemlji nad 400 let, a so se vedno ostali lojalni materni deželi Nemčiji. Ta narodnostna manjšina v Sloveniji je štela okrog 15.000 ljudi, katere poznamo pod imenom *Kočevarji*. Prebivali so v kočevskem okrožju na Dolenjskem in so se bavili z lesno trgovino in obrtnijo. Govorili so oba jezika, toda njihove "kočevske nemščine" niti pravi Nemci niso mogli razumeti. V stari Avstriji so imeli Kočevarji svojega poslanca v avstrijski zbornici, medtem ko je desetkrat toliko koroških

Slovencev imelo tudi le enega (po zaslugi slovenskih Avstrijcev a la Schusterschitz, Lampe in drugih).

Iz ozira narodnostnih manšin je bil kočevarski problem edini v Sloveniji in še ta malenkosten. Nemci so ga rešili z veliko učinkovitostjo na način, da so Kočevarje preselili v "tretji rajh", to se reče na najbolj plodne in rodovitne kmetije na obeh straneh Save vzhodno od Krškega in po Krškem polju. Naše slovenske kmete pa so preselili na Saksonsko za prisilno delo, ali pa jih vpisali v nemško vojsko kot "državljane tretjega rajha". Hitler je sam rešil vprašanje teh nemških rodbin, rešujejo ga pa tudi partizani z neprestanimi napadi na njihove nove vasi (v zvezi z napadi na veliko vojaško letališče, ki so ga Nemci zgradili pri Cerkljah ob Krki). Ti napadi so Kočevarje razpršili po deželi in dvom obstaja, da bi se še kdaj povrnili v osrčje Slovenije kot kaka narodnostna manjšina.

Položaj v Ljubljani in drugih krajih Slovenije

XI.

Nobeno pročilo o edinstvu Slovencev bi ne bilo popolno, ako bi ne vključevalo slovenske prestolnice — Ljubljane. Menda vsi voditelji Osvobodilne fronte prihajajo iz Ljubljane, kjer so se tajno vadili podtalnega dela še predno so bili prisiljeni pobegniti v hribe in pristopiti k oboroženi sili. Toda zanesljivih poročil o položaju v Ljubljani nikoli ni manjkalo tudi potem, ko sovražnik ni dovolil nobenemu iz mesta ali v mesto. Partizani so vedeli, kako se utihotapiti, pomagali so jim in skrivali pa tudi meščani.

Mestni listi in časopisi redno prihajajo v partizanske roke, kakor tudi v roke članov zaveznikov misij v Sloveniji, in slednji so lahko sami sodili o propagandi, ki se je širila po Ljubljani pod vplivom nemških in italijanskih agentov ter poročali svojim nadrejenim.

"Slovenski Dom" in "Jutro" sta glavna lista, ki stalno pišeta proti partizanskim "komunistom" in proti "judovstvu". "Slovenec" ni dosti boljši, če ne slabši, kaj odprto služi nemški propagandi in skuša delati vtis, da se domobrancelje borijo za svobodno Slovenijo, ko sodelujejo z Nemci proti Osvobodilni fronti in korakajo za Hitlerjevo svastiko.

V Ameriki je nekaj takih Slovencev, ki se sicer ne strinjajo z obnašanjem bele garde, toda javno se ne upajo tega povedati — well — radi principa! Čemu se točiči po zobeh! Po njihovem mnenju je delo ljubljanskih gospodov prisiljena stvar in ne izvira iz principa. Slovenski narod bi ne obstajal dolgo, ako bi narodne principe izvajali le anemični ljudje, ki se obračajo po vetru. Ti ljubljanski listi od marca 1944 odprto napadajo Ameriko, Anglijo in Rusijo, kajti slovenska javnost je tedaj že vedela, da imajo te tri velesile svoje vojaške misije med partizani, ne samo v glavnem štabu maršala Tita, temveč tudi pri štabu slovenske narodne vojske.

Zalaganje jugoslovanske osvobodilne vojske z vojaškimi potrečinami in pa dejstvo, da so zavezniki bombniki obstreljevali belogardistično postojanko v Novem mestu (odkoder so se Rupnikovi junaki "disangazirali" in jo pcedili v zaščito nacijske posadke v kloster pri Kostanjevici), so tudi slepim bila jasna znamenja, da so zavezniki na strani Osvobodilne fronte, na strani Vidmarja, Kidriča, Mikuža, Kocbeka in drugih voditeljev slovenskega naroda v borbi proti Hitlerju, Rupniku, Rožmanu in drugim poturicam.

(Se nadaljuje)

PEKARNA in SLASČIČARNA
P. Benčič
Razvažanje na dom
Avenida J. Bautista Alberdi 356
U. T. 43-0860

Josip Hlača

Mehanična delavnica

Villa Real 140 José Ingenieros
U. T. 757-640

TRGOVINA JESTVIN

Srečko Turel

TRELLES 1402 U. T. 59-4104

F. Vouk & L. Rojic

TRGOVINA JESTVIN

TRES ARROYOS 1600
U. T. 59-2153

Trgovina čevljev nudi izbiro povrstnih čevljev vseh vrst po res ugodnih cenah.

SOLSKE POTREBŠČINE

ALBERT BELTRAM

DONATO ALVAREZ 2288

LA PATERNAL

TRGOVINA JESTVIN

Oton Turel

ANDRES LAMAS 1265
U. T. 59-1892

Pivarna

Kroglišče in Keglišče

DJURO KOVAČ

SVEŽE PIVO

WARNES 2113

LA PATERNAL

SASTRERIA DE MEDIDA FINA

ESTANISLAO MAURIČ

La casa mejor surtida en casimires de marcas acreditadas
CREDITOS LIBERALES

TRELLES 2642

U. T. 59-1232